

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Contractus

[Straßburg], nicht nach 24. Aug. 1473

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-333209](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-333209)

baptismi qua irrigat eccia seu aqua doctrine Ezech xxxvii
aque redūdantes a latere dextro et sanabuntur et viuunt
oīs ad quos uenerit torrens hec uilhel. cū igit hec aqua
scz doctrina q̄ sanat et facit oēs uiuere ad quos uenerit eru
pit de pet sup quā edificata est eccia Mat. xvi, iō non im
merito illa doctrina q̄ effluxit de ore ipsius petre si xpi erit
fundamentū nre speculacōis scz ipsi2 matie de tractib2 et
hoc iō ut xps sit fundamentū pntis opis ne sup edificū de
struat p diuersas impugnacōnes nri psecutoris scz dyaboli
Qui tanq̄ leo rugiens circuit q̄ris q̄ deuoret 1 pet ii Et bñ
diz leo rugiens p̄t fortitudinē et crudelitatem eius qz nulli
p̄cet Jer. lxj. Crudelis ē et non miserebit̄ cui optet fortit̄
resistere et hoc ī fide scz mediatoris dei et hoīm ihū xpi p q̄
sum2 liberati a pctō sine qua fide nullus poterit saluari ut
dicit .b. aug2 Adoptatū ergo respice ī rescriptum libri uite
scz ihū xpi et in oībus impugnacōib2 nri psecutoris habe re
fugiū ad passioz ei2 et ut possis fortit̄ resistere Sume ē libz

¶ Prima pars.

DE diuino igit ofisus adiutorio q̄ p̄sto est oībus
pie deū iuocantib2 iux̄ illud ps̄. p̄pe est dñs oībz
iuocantibus eū Intendo p̄ntez materiā scz de cō
tractib2 diuidere ī tres ptes p̄ncipales scd3 t̄plice moduz
quo nri liber grandis scriptus ē ut supra tactū ē Et p̄ia ps
p̄ncipalis erit de p̄petuis redditib2 et qui p̄nt tales red
dit2 licet h̄re Scda ps erit de impignorantib2 et vitalicys
Et t̄cia ps de tractib2 reempcōis **¶** Quantū ad prima ptē
istius matie Sume ē libz grandē libz uite in quo habemus
formā uiuendi et quō scriptus est hoc ipse desidat p̄ beatus
Job xix. d. Quis michi tribuat ut scribant̄ s̄mōnes mei sp̄
mcera glō itelligit hoc aut̄ desidero scribi ad exemplū Vi
deam2 ergo quō p̄rio script2 ē tanq̄ icera et hoc duplici de
cā P̄rio ut oñderet nat̄ alē obedienciā et ductibilitatē Se
cūdo ut oñderet se esse lucis materiā Nūc quantū ad primū

*De p̄petuis redditib2
De impignorantib2
De vitalicys*

respice rescriptum et attende quō liber n̄r grandis scriptus
tanq̄ incera ut naturalē cōderet obediāz Nonne dixit iob.
1. Deus abis ē ut faciā voluntatē ei? q̄ misit vt pficiāz op?
eius v̄ alexander allef. Orū desiderū ē vt faciā volūtatez
eius qui misit me scz obediēdo et ut pficiā opus eius salutez
alioz procurādo et qz oīs virtus ab obediā incipit qz admo
dū oīe vicū ab inobediā processit. d. hugo de sa. li. 1. piaz
Ergo studeam? in li. n̄ro p̄no et p̄ncipalit obediā qz ap
postol? ad Roma. v. ait Sic em̄ p̄ inobediāz v̄m? hoīs scz
ade p̄ctōres cōstituti sunt multi glō. id ē oīs sui qui non xp̄i
sunt ita et p̄ obediāz v̄m? hoīs id ē xp̄i iusti cōstituunt mul
ti glō. id ē oīs sui scz qui sunt xp̄i Sz qz oēs volum? ex iusti
et xp̄i qz xp̄iam a xp̄o noiati inspiciam? ergo formam n̄raz in
xp̄o viuēdi Et sicut ip̄e fact? ē obediēs vsqz ad mortē mor
tē aut crucis Ad phil. ij. Et sic fecit mandatū qz dedit sibi
p̄ Job. xij. Sic obediā? deo et d̄no n̄ro ihū xp̄o ut implea
mus eius p̄cepta alias frustra nominamur xp̄iam Vñ Rug? in
li. de vita xp̄iana Cristianū nomē ille frustra sortit? qui xp̄m
nime imitamur Quid em̄ illō prodest vocari qz nō es et no
men vsurpare alienū Sz si xp̄ianū te eē t̄lectat q̄ xp̄iamita
tis sunt gere et merito tibi nomen xp̄iam assume hec ille hoc
iō dixit qz timentū ē qz multi sunt qui glānt de xp̄o et vo
lunt noiari boni xp̄iam Sz volūt in nullo ip̄m p̄mitari et sig
nanter in obediēdo et implēdo dei p̄cepta Timendū est em̄
valde qz q̄ plēs sunt qui student euadere primū p̄ceptū et
laborare oībus a deo iniunctū gen. ij. In sudore vult? tu.
v. p. t. vt dicit henricus de bassia i prolo. sup gen. Omnis
em̄ qui studet se eximire de isto p̄cepto non videt esse bonus
xp̄ianus qz non est verus obediēs neqz sequit xp̄m Sic illi
qui in emp̄cōe reddituū seu in alijs cōtractib? q̄runt ocū vo
luptatē et auariā illa oīa xp̄us cōtempfit qz statim ut natus
est elegit illud qz molestius est carni non p̄pter se sed ad in
formandum nos Vnde in sermone iij de natiuitate domini

no Xmas

Cristus elegit q̄ carni molestus est id ergo melius id utili
us id potius eligendus. Quisquis aliud doceat vel suadeat
ab eo tanq̄ a seductore ē cauendū. Ecce xp̄us elegit q̄ salu
brius indicat. Vos aut̄ eligitis q̄ ille reprobat quis prudē
tior a duobus ē cuius s̄m̄a sanire et iudiciū iustus. **Iere.** Et
b. 582. vj moralū sup̄ illd̄ **job v** bō ad laborandū nascitur
et auis ad volandū vult q̄ null2 hō p̄t adipisci etermitatez
m̄i p̄ corpis afflictōz v̄n̄ applūs. **1 ad thessz iij** Ipi em̄ scitis
q̄ i hoc positi sum2 videat ergo vn2 quisqz vtz vult saluari
an non vel vtz sit bonus xp̄ian2 in imitando xp̄m et custo
diendo mādata eius. **Examina libz** d̄scie tue ad libz vite et
vide si sint defectus in li. d̄scie corrige eū ad libz istū et su
me t̄ libz grandē in hoc habes formā viuendi laborandi et
acquirendi summū bonū ad qd̄ creatus es. **Nūc** q̄rit̄ ex quo
optet nos om̄s laborare et nō onari quare tūc redditus et
census sunt it̄roducti. **R̄ndet s̄m̄ henricū d̄ h̄s̄z it̄tractatu**
de extractibz Qd̄ censuū it̄roductio potuit h̄re malā et bo
nā originē. **Malā** quid̄ ut amorē ocy cū necessariorz copiaz
h̄re/om̄s em̄ extra penalē s̄m̄am qua dictū ē hoim̄ insudore
vultus tui ve. p. t. licet a deo iuste latā cupiunt et student
vayz modis sine laboribz necessarijs vite habūdare itaqz
hac de cā qz t̄ra sine labore non profert fruct2 potant quid̄
ostituere census annos sup̄ vineis et agris et ipos dare he
redibus. **Vel** vendere potant vineas et agros pro annis cen
sibus vt de illis sine cura et labore vitā trāsigere possint.
Bonā vō originē h̄re potuerūt census. **Si** non potentes am
plio labore rōe seny vel infirmitatis ostituerūt sibi reddit2
v̄n̄ viuerent in bonis q̄ vel heredibz dederūt vel alyz ven
diderunt. **Icē** si cōitas pollicita ostituit redditus sup̄ boīs
singulor̄ prosustentacōe eoz quos ip̄is ciuibz et sp̄ualibus
p̄ esse optebat et expediebat ut sunt p̄ncipes iudices mili
tes ep̄i sac̄dotes doctores vel v̄bi dei p̄dicatores. **Cū** enim
istoruz labores digniores cōi populi necessary prosequenda

*Ex. d̄ om̄s ad laborandū
p̄t reddere s̄m̄ ad d̄scie*

felicitate politica in hac vita et beatitudine perpetua post vi-
te huius transitum impedirent solitudinibus et laboribus ne-
cessariis prout vite acquisitis. Rationale fuit et est ut talibus
a ceteris prouideretur constitucio censuum super possessione aliorum
vel alius duementibus modis de cetero sustentarentur. Si ergo pre-
dictis omnibus redditus constituti sunt ut alioz labore. Hys re-
compensent quorum laboribus viuunt. Ista ergo et similes viue-
re prout redditibus et decimis aut laboribus eorum erga quos
se taliter habent. Sed sunt alii qui rationabiliter non permittant viuere de
redditis ut puta plebanos fortes laboribus appetunt quia
otia dant vicia. Delicatos autem et otiosos multiplicare rei-
publice non expedit igitur. Hec henricus de bassis. Et hoc ar-
guitur manifeste quod quis redditus seu census introductio potuit
habere ac habuerit bonam originem expedit tamen omnibus viuere de eis
quod aliquid licitum solet dici multiplicat prout intelligi ut. d. henri-
cus de bassis. Prout illud dicitur licitum quod est contra forme legi humane.
Sed otari non est contra forme humane lege ergo habere redditus ad
hunc finem scilicet ad otandum et ut de illis sine cura et labore vitam
transire possit est licitum non propter redditus qui in se illiciti sunt
sed propter abusum illius qui habet quod autem otari non sit contra forme legi
humane probatur per beatum bernardum in libro de contemptu mundi ut dicit
demum inquit dominus Tollite iugum meum super vos sine quod iugo
esse non possumus homo enim ad laborem nascitur et sequitur insudore
inquit vultus tuus. v. p. t. In quod meo finiaz omnes accepimus in
quo sine exceptioe omnes peccauimus homo igitur ad laborem natus
si laborem refugit non facit id ad quod natus est ad quod inmundum
venit quod ergo respondebit ei qui misit illum qui ut laboraret
instituit. Hec bernardus. Item Secundo illud dicitur licitum quod est contra forme diuine
legi. Sed lex diuina vult ut nos laboremus. Unde aristoteles in
summa li. 1. ti. xxij. ar. ij. super illud exo. ij. Sed diebus appebe-
ris et facies omnia opera tua ibi. d. aristoteles quod est labor excludens
otium anime inimicum et ad hunc tenemur omnes quod omnes tenent se
exercere in aliquo utili ratione cuius excludant a se temptationis

licitum ad d. p. m. l. d.

De Otio

ingressus s̄m illd̄ eccia .xxxij. **O**ditte illū i opacōz ne vacet
multa em̄ maliciam docuit ociositas **E**t ē labor actiuoz et
hoc ēca t̄palia vt habeant vñ viuant et alyz subuemant de
quo dicitur ad **Ephe. iij.** **Q**ui furabatur iam non furetur
magis aut̄ laboret opādo manibz suis q̄ bonū ē vt habeat
vñ t̄buat necessitatē patienti **glō** qui furabat̄ iam nō furef
id ē non aliquo dolo quid auferat magis aut̄ laboret vnus
quisqz opando non solū p̄ seruos s̄ etiā manibz suis opādo
Dico non praua opa lucri sed qd̄ bonū ē vt habeat non tm̄
vñ viuat s̄ etiā ut t̄buat necessitatē patienti **E**t ad hūc la
borē s̄m arstenz tenēf fortes corpe ne cogant̄ viuere ocios
se d̄ bonis q̄ debent̄ alyz ergo zc̄ **J**te iij aliquid d̄ licitum
q̄ est d̄forme vite xp̄i qui est liber n̄r grandis i quo habemz
formā viuendi **P**ro quo notand̄ q̄ n̄r liber grandis scz xp̄s
qui d̄r liber vite non solum primo fuit scriptus tanq̄ icera
ut ostenderet se naturalē obediaz s̄ etiā oñderet se esse lu
cis materiā vñ **iob. viij.** **E**go sum lux mūdi zc̄ iussis et exem
plis obediens non ambulat itenebris scz ignorantie pctōz se
quamur ergo xp̄m non solū primo obediendo mandatis dei
s̄ etiā sc̄do exemplis suis i laborando **V**idemz primo quō
laborauit corpaliē vt sequamur vestigia eius labor enim fa
cit hoīez fessum **J**hesus aut̄ fatigatus exsedebat sicut super
fontē **iob. iij** labor facit hoīez sudare **E**t factus ē sudor xp̄i
sicut gutte sanguis de currens in t̄ram **luc̄ xxij.** labor ledit
hoīez et facit sibi pustulas in manibus et pedibz s̄ vulnera
labor facit hoīez sitibundū **J**hūs aut̄ dixit i cruce sicut **iob.**
xxij labor cruciat et debilitat hoīez in corde **i**hūs aut̄ tm̄ la
borauit pro nobis in cruce q̄ cor eius scissum est et emissa
voce magna expirauit **Mat. xv.** **B**ern. in cruce ascendit ut
eminentius videret̄ alta uoce clamauit vt nullus excusaret̄
et clamori lacrimas addidit vt hō opateret̄ s̄ quid clamauit
quid dixit **P**ater inquit in manus tuas commendo sp̄m meuz
Luce xxij quasi diceret illud **Jere. xliij** Labor auī i gemitu

meo et requiem non inueni scz in hoc mundo qz vulpes fo-
neas hnt et volucres celi micos filius autē. h. n. h. msi ca.
f. reclinet Dat. viij. ergo pr in manus tuas zc Videat nunc
xpiani vtz licitū sit hū redditus ad ocandū et ad repellen-
dū penalē iugū laboris ase de quibz dicit. h. de bassia De
tractibus isti sunt iquid qui uolūt ase excutere iuste a deo
impositū onus laborz et se supponūt gūissimo oneri pctōz
qui postqz hic tuxerūt i bonis dies suos i puncto trabūtur
ad ifernū. Sequit̄ correlariū tale qz quilibz adultz tenetur
opare et laborare opa bona et non mala qui saltē vult sal-
uari cū labor sit p̄cum regim szm aug. vñ appoc. xiiij. Opa
em illoz secunt̄ illos vbi di. gilbertz Cū em fidelit̄ labora-
uerūt i vita requiescūt post mortē et secunt̄ eos opa ipoz
sicut serui et familia dñm suum ad defendendū et pparat et
locū glōsum vt struant̄ impetuū vñ anima talis exuta cor-
pore et itrante celeste palaciū dicit sponsus ad angelos vbi
prouer. vlt. date ei de fructu manū suaz et laudent eum i
portis opa eius Sz cete dū veniūt raptōres vsurary volup-
tuosi et aly pctōres nolentes laborare sz ociose viuere et de-
licatā vitā hic ducere dicit eis a xpo scz libro nro vite in quo
non sunt scripti p̄ p̄mitacōz zc Amen dico vobis nescio vos
Dat. xxv. q. d. Ideo vos desero qz vite meritū in vobis nō
agnosco et sic hēs vñ redditus et census hnt originē et quō
oibz vlt̄re nō licz de eis qz optz nos laborare et nō ocare ut
dictū ē Ex p̄dictis igit̄ orit̄ quo simplicū. d. Ex quo sic ē qz
quilibz hō tenet̄ laborare vt dictū ē quare tūc sacerdotes et
religiosi nec nō et nobiles et multi aly fortes et apti ad la-
borandū nō laborant hñdet̄ szm astensz ut supra Quod nō
solū est labor actiuoz itroducēs fructū sz etiā est labor itro-
ducens fructū vt ē p̄latoz de cura subditoz et ē laborz p̄di-
catorz et p̄spiteroz sac̄menta mīstrancū Et etiā ē labor con-
templatiuoz i quibus et si acquiescat mens astrepitu mundi
tñ in vīgat sollicitādo dō placendi et alyz graciā impetrādi

*Quid scitis et mihi
les non laborant*

Vnde sponsa Cañ. iij. Ego dormio et cor meū vigilat Nam
in dormitōe ē quies s; in vigilia labor De hys laborib; dic-
tur Sap. iij. Honor labor glō id ē fruct; et p̄dictis labo-
ribus laborantes viuere p̄nt de elemosina q; pro illis a qui-
bus accipiūt vtilit laborauit hec Arstensis et s; m. h. de h. in
capitlō ca. scōe ptis de atracub; Maxime expediebat ut hy
qui ceteris oibus in hys q; ad deū p̄tinēt p̄esse debuerūt a cul-
tū diuino vacare redditibus dotarent quib; sine exteriori
labore congruent; eorū statui ouementes viuere possent Nam
hoy labores sunt ad cōsecrōz vere felicitatis magis necessar-
y ob etiā maiorē exterioribus vacacōz requirentes. hec ille
S; pro maiori declaracōe istius matie ē notand; q; cōstue-
re cum debita discrecōe et equitate redditus p̄petuos ea in-
tencōe et ob hanc cāz ut de illis sustentent; illi qui aly; pre-
sunt in spūalib; et ut serui dei sustentent; in religiombus et
eē diuino cultū vacantes quoy p̄abus et meritis adiuuant;
ceteri de eccia ad cōsequendū adeo b̄ndictōz tā in spūalibus
q; in t̄palibus Et vt etiā ex illis redditibus fundent; eccie
monasteria altaria et alia ad diuinū cultū p̄tinencia Et fun-
dentur ex illis redditib; hospitalia et domus p̄grinoy ut
exinde sustentent; paupes et infirmi aut etiam vt ex illis sus-
tentent; illi qui aly; presunt in ciuilibus et t̄palib; impens-
dant; quoq; pro inuicē ac defensione et bono statu ciuitatis
alicuius aut ville aut patrie licitū est et expediens in repub-
lica rē Ista conclusio probat; ad singulas suas ptes Et prima
ps q; est de hys qui aly; presunt in spūalib; probat; aucto-
ritate scripture sacre vtriusq; sc; noui testamēti et vetis Nam
diuina testamenti veteris cōstituit sacerdotibus sacrificia dñi
et oblacōes eius et primicias vini et frumenti et oley et ce-
tera que s; m. legē populus offerre debuit dñc de quib; erāt
Decime et primicie et quicquid p̄ncipiuz est in munerib; de
quib; habet; deutro. xij et xviii et in aly; locis Cōstat etiā
ex nouo testa. hoc nam s; m. applm ad thp. ij. Qui b̄n p̄sunt

¶ spūales p̄nt lib; reddi

prespiteri duplici honore habeantur maxime qui laborant in
verbo et doctrina dei ubi glō Quia bñ presunt prespiteri vita
et doctrina digni habeantur a subditis duplici honore ut scz
spuat eis obediēs et extiora mistrent probat etia p sacru
euangeliū vñ luc. x. dicit xps liber vite dignus est mercenari
us mercede sua Nōico. de gota Nō solū eterna q̄ debet i pa
tria ad remuneracōz s; etiā tpalia q̄ debet in via ad corpis
sustentacōz vñ mat. x. Dignus ē em opamus cibo suo Grego.
opi pdicatorū dñe mercedes debent Vna i via q̄ nos in la
bore sustentat Alia in p̄ria q̄ nos in resurrectione remunerat
Hic est duplex honor quo digni sunt qui bñ presunt Hec ille
p; igit ex hys scripturis veteris et noui testamenti q; in re
publica prouidendū est i tpalib; et exteriorib; vite neces
sarijs hys qui alys presunt in spūalibus S; hoc cōuenient et
apte fieri p̄t hoc mō q; ad talē prouisiōz constituat redditus
ppetui cū debita discrecōe et equitate Igit talit constituere
redditus ppetuis tpibus licitū ē et expediēs in republica
q; aut census seu redditus h̄re ppetuis tpibus licitū sit ha
betur ex de censib; et acti. 2c Cum applūs circa fines et ca.
sequit prohibem; 2c Scda ps conclusiōis q̄ est de seruis dei i
religiōib; et ex dīno cultui et oīom vacantib; patz expro
batione pcedenti Nisi fuerint talis professiōis quibus ex es
sencia regule obuiet tales reddit; h̄re sic est professio ordi
nis fr̄m mmoꝝ cum tales serui dei presunt alys i spūalib; et
si non oīs i administracōe sacramentoz vel pdicacōe vel
huiōi extiori exercitio vel opacōe tñ presunt vel profunt vi
te merito et oīoe hec henric; ocy Tercia ps conclusiōis q̄ est
defundacōe ecciay et monasterioꝝ probat Nā lex diuina
vñ testamenti noui scz et veteris data ē ad ordmandū
p̄cipalit̄ homies in deum non solū p̄ interiores actus mētis
s; etiam p̄ qued extiora opa quibus hō suā szuitutē et diuin
nam honorificaciā d; profiteri Talia aut opa ad diuinum
cultum p̄tinencia deo sollemniter exhibendum i ecclesijs et

templi ad hoc constructis adhibitis illis quibus dei ministri ad
hoc specialiter deputati et ordinati utantur tanquam instrumentis
colendi deum cuiusmodi sunt sacra vasa vestes sacre et si-
milis Et talia in lege veteri vocabantur sacra. Sed expediens
est immo debitum et necessarium in republica talia procurari quod
valde convenienter fieri potest quam pro talibus in staurandum sunt com-
munes et perpetui redditus constituti Et reuera pro cultu domino
perpetuando vel pro alia pia provisione pro perpetua fundata
aut pro quibusvis beneficiis ecclesiasticis cum ecclesiastica beneficia
debeant esse perpetua id est in perpetuum titulum instituta necesse est
ut dotentur talia perpetuis redditibus seu censibus Actum. rix
placuit et ex de cen. et exorcio capi. 1. Alias diuinus cultus
qui esse perpetuus extoto cessaret quia dei ministri non habe-
rent unde viuerent cum spiritualia sine temporalibus non possunt sub-
sistere In hoc concordant H. de h. ocy et Jo. de franck.
Quarta pars conclusiois que est de pauperibus et infirmis sustentan-
dis et hospitalibus fundandis patet quia illud pertinet ad opera
misericordie Ergo pro probacione istius Sume est liber grande
scilicet christum qui est noster liber vite et lege in eo quod oporteat nos mi-
sereri proximi nris sicut ipse noster misertus est et audi eum dicen-
tem et percipientem Luce vi Estote misericordes et date et dabi-
tur vobis Et idem et date elemosinam et ecce omnia munda sunt
vobis Hic applica et dic quod in passione domini exatetur et in-
flammetur cor hominis ad sex opera misericordie ut habes in stimu-
lo amoris Bonaventure et occlude sic Ex omnia beneficia nobis
a christo collata tam temporalia quam spiritualia dedit nobis in perpetu-
am possessionem omnibus diebus vite nostre ut per illa beneficia acqui-
ramus nobis eterna bona post transitum huius vite Quapropter non im-
merito debemus ipsum hic dotare in membris suis scilicet pauperibus
cum perpetuis redditibus fundare hospitalia et domos peregrinorum
ut quando deficiamus recipiamur in eterna tabernacula. Quinta pars
conclusiois que est de hiis qui alios presunt in temporalibus Quoad
modum sunt reges duces principes milites iudices et ceteri

rectores populi ac reipublice rectores seu gubernatores pro
bat Nam rationabile et iustum est illis constitui vel dari census red
ditum vel tributum unde uiuant qui bene presunt seu profunt in temporalibus
et ciuilibus qui pro defensione terre militant et ab hostibus et la
tronibus eam defendunt Qui pacem iusticiam et veritatem inter homines
procurant et seruant Sub quibus alij tranquillam vitam agunt
Tales namque cum bene presunt ministri dei sunt Unde apostolus ad ro
m. xiii di. Non sine causa gladium portat sed talis dei minister est
vindictam in ira ei qui malum agit Ideoque necessitate subditi estote
non solum propter iram sed et propter conscientiam Ideo enim et tributa prestat
ministri enim dei sunt in hoc ipsum seruientes reddite ergo omnibus
debita Cui tributum tributum cui vectigal vectigal etc. glo. Sub
diti estote quasi ex necessitate et hoc non solum propter iram prin
cipis vel terram dei vitandam sed etiam propter conscientiam sed ut munda sit
vra mens placatum a deo diligendo Dicit enim recta ratio quod pre
latus a deo reuerendus est Et ideo ad ostendendum subiectos presta
tis tributa Vos dico seruientes deo in hoc ipsum seruitis deo quia illis
tributa dat vere pro hoc seruitis deo Ministri enim dei sunt ad
hoc enim instituti sunt ut boni laudent mali vero puniant quare
debetis prestare tributa quia minister dei Dico seruientes vobis dum
propter conscientiam defendunt in hoc ipsum id est spiritus hoc sed propter tributum seruunt vobis
in defensione patrie et quia ministri dei sunt ergo reddite omni
bus debita. q. d. prestat tributa et iustum est prestari quia placati sunt
ministri dei etc. Ratione legitur Mat. xvij. quia dominus soluit tributum pro
se et pro petro Dicit enim ibi quia cum ihesus et discipuli eius ve
nissent capharnaum. Accesserunt qui dydragma accipiebant ad
petrum dixerunt ei Magister vester non soluit dydragma Sic etiam Et
cum intrasset in domum peruenit eum ihesus. d. Quid tibi videtur sy
mon reges terre a quibus accipiunt tributum vel census a filiis
suis an ab alienis. Et ille dixit alienis Dixit illi ihesus liberi
sunt filij aut non scandalizemus eos vade ad mare et mitte
hamum et eum piscem qui primus ascendit tolle et apertis ore eius in
uenies staterem illum summens da eis pro me et te etc. et quia

omnis xpi actio est nostra instructio xps ergo est liber vite In
quo habemus formam viuendi Instruit nos in hoc qd ipse de
dit tributum qd multo fortius modo subditi plebei dnt suis superio-
ribus tributum dare et alia in quibus sustententur qui p sunt seu
profunt in palibus ergo etc. Sexta pars de clustiois que e de mu-
nitione et defensione et bono statu comitatus seu ciuitatis ville
aut pte pz p hoc qd clerico munico defensio et bona ordina-
tio deseruiunt ad pacem in qua pro magna pte consistit felicitas
politicia vn aug2 rix d cui. di ca. xvj Tantum e pacis bonum
vt etiam in rebus tremis atqz mortalibz nichil qm2 soleat au-
diri vel desiderabilius occupari Nichil postremo possit melius
inueniri Et ibidem dicit Sic nemo e qui gaudere nolit ita
nemo e qui pacem hre nolit Sz dicit franciscus de ma. qd pax
oim rex est tranquillitas ordis Ergo ad seruandam hanc tran-
quillitatem in politica ciuili optz hre stipendarios mistros of-
ficiales et seruitores et cetera huiodi Et qd tales non hnt temp2
prouidendi se ipsos cu laboribus manuum suar Ideo necesse
e primo debitum ut tales prouideantur vt habeant vite necessa-
ria etc Nonne legitur luce. iij. qd milites id e subromanis mili-
tates et piaz defendentes ex pte romanor venerunt ad iohes
baptista et interrogabant eum dicetes Quid faciem2 nos scz
vt salui simus Et ait illis iohes Nemine concuciatu scz sub-
textu officij vri eu opprimendo vel corporalit affligendo vel
indebite terrendo Necqz calumpniam faciatis scz aliqz in caz
iuste trahendo vel false crimen iponendo Sz contenti estote
stipendijs vris q scz stipendia debent eis de publico errario
pro defensione republice Audi etiam ad hoc sniaz xpi dicit em
Jere. qd aup subcesare Augusto iudea subiecta romanis sti-
pendaria facta fuerat et idarco i pplo sedicio magna erat
Nam alij dicebant tributum debere solui pro coi terre defen-
sione Alij vt pharisei q sibi de iusticia applacdebant dicebant
pplm dei non teneri ad soluendum tributum cu redderet summo
regi decimas et primicias Sic em dicit Criso2 Ho in iuriam

facti suo regi si subiaceret se alieno **I**nter autē valuit persuasio
scribarū et phariseorū q̄ negarent tributum cesari p̄t̄ qd̄ spe
cialit̄ missi sunt a Nerone tytus et vespasianus ad deuiastandū
iherusalē rē p̄pter qd̄ miserūt ad ih̄m quosdam phariseos et
quosdam milites **H**erodē ad inquirendū ab eo sc̄z licebat cen
sum dare cesari an nō **E**t ait illis ih̄s **R**eddate q̄ sunt ce
saris cesari et q̄ sunt dei dō mat. xxij. id ē reddate q̄ sunt ce
saris sc̄z tributum et pecuniā p̄quā c̄ntem̄ vos esse illi subie
ctos et q̄ sunt di deo sc̄z sp̄alia tributa id ē vos ip̄os di p̄ma
gine insignitos qd̄ non ouement̄ possumus facere n̄ habemus
tranquillam ordinacōz p̄ quā poterim⁹ pacifice et secure sta
re in seruijs di et politica civili ergo pro iunctione ac de
fensioe et tranquillo bono statu ciuitatis alic⁹ aut ville aut
p̄rie licitū ē et expediens in re publica ut pro talib⁹ qui h̄nt
defendere rē c̄stituant̄ redditus siue census pro eorū susten
tacōe **C**onstituere ergo cū debita discrecōe et eq̄tate p̄petu
os census ea itencōe et ob hanc cāz vt primo de illis susten
tent̄ illi qui alȳs presunt in sp̄ualibus **S**ecdo vt s̄ui di nutri
ent̄ in religiomb⁹ et ex diuino cultui vacātes. **T**ercio vt ex
illis redditibus fundent̄ eccie monasteria altaria et alia ad
diuinū cultū p̄tinētia **Q**uarto ut ex illis censib⁹ hospitalia
et cetera sustentent̄ **Q**uinto vt ex illis sustentent̄ q̄ alȳs p̄
sunt in ciuilib⁹ **S**exto impendant̄ p̄romuncōe ac defensioe
et bono statu alic⁹ ciuitatis aut ville aut p̄rie licitū ē et ex
pediens in republica **S**i ergo p̄dictis oib⁹ reddit⁹ c̄stitu
ti sunt vt alioz labore hys recompensant̄ quoz laborib⁹ vi
uunt peccant̄ singuli p̄dictorū q̄ actu eorū statib⁹ debitis ce
teris non proficiūt s̄z vel in vtilēs sunt vel c̄traria laboranti
bus inferunt ut si quoz ē defendere offendant̄ quoz opp̄s
sos ē liberare opprimant̄ quoz pacē facere gauerrent̄ quoz
rapinas prohibere spoliānt̄ **I**sti et c̄siles apud deū priuati
sunt et apud ecciaz priuandi sunt digne om̄i iure viuendi de
redditib⁹ vel decimis aut d̄ laborib⁹ eorū erga quos se talit̄

habent. Liqueat itaq; qui de redditib; viuere pmittendi sunt
Dummo alioꝝ labores fidelit̄ recopensent opib; eoꝝ statu-
bus debitis. Non credat ergo q; si crediderint fallent̄ quid
vocati nobiles q;si nobilitati eoz; debeat ut sc; aruisticam̄
vel mechanicis laborib; vacent et de redditib; vel decimis
sup bonis alioꝝ constitutis viuāt non sic s; huiōi ab imico tāq;
stipēdia constituta q; a certa opa et seruicia clis et ecclesijs
obligantur et q; bona pentū cū onerib; trāseūt in heredes.
Adhuc etiā filij nobiliū obligant̄ ad eadē. Habebūt ergo nō
solū clera pmmo etiā nobiles q; decimis et censib; pp̄ milita-
ria seruicia ipsis constitutis viuūt districtā rōz reddere si alioꝝ
ita consumant vt nichil eis rependant et in nullo republice
spūali vel civili proficiant. **Hec henric; de. h.** Patz igit̄ ex
hys oibus supradictis q; rōnabilit̄ pmittunt̄ viuere de red-
ditibus et q; non. Et quō om̄s tenemur laborare exemplo xp̄i
q; oibus et singulis dedit formaz viuendi ergo d; liber vite
q; sp̄ debes h̄re ante oculos cordis tui et legere in eo omnia
q; sunt facienda vel dimittenda ad acquirendū vitā eternaz.
Sume ergo tibi librum grandem zc. **¶ De rebus.**

Sed vt magis clarent dicta et dicenda redditus vel
census constituit̄ i rebus quaz vsus nō est eaz cōsump-
tio vel dissipāō ut sc; in agris vineis domibus et ce-
teris immobilib;. Intellige ergo diligent̄ q; s; doctores et
p̄cipue scdm̄ sc̄m̄ thomā de aquino in sc̄da sc̄de q̄sti. lxxviii.
Duplices sunt res. Quedā em̄ sunt quaz vsus est ipsaz con-
sumptio sicut vinū cōsumim; eo vtendo ad potū. Et triticum
cōsumim; eo vtendo ad cibum vñ talibus non d; seorsum cōpu-
tari vsus rei a re sed cuiūq; concedit vsus ex hoc ip̄o cōcedi-
tur res et pp̄ hoc in talibus p̄ mutuū transfer̄ dominium.
Si qs ergo vellet vendere vinum et seorsuz vellet vendere
vsus vini venderet eandē rem bis vel venderet illud qd nō
est. Vñ manifeste p̄ in iusticiā peccaret et simili rōne in iusti-
ciam cōmittit qui mutuat vinū aut triticuz petens sibi duas

res dicitur & h̄c

Vendit zc q; vs; h̄c
potius p̄cipit vende
potius